

Ullens kampen

16. 12. 91.

- Historiker

Visste om Kjesæter-kartoteket i

101012
e ble
informert

Av FINN SJUE

HVORFOR har ikke de etablerte historikerne gjort noe med det mye omtalte Kjesæter-kartoteket? Allerede i 1987 informerte jeg historikeren Ole Kristian Grimnes om at det fantes, i Sverige. Det virker som om det er historikere utenfor det etablerte miljøet, som Odd Steinvåg, og journalister og dokumentarforfattere som ofte må grave fram grunnleggende kildemateriale.

Det er forfatteren og journalisten Egil Ulateig som sier dette til Klassekampen.

Og grunnen til utbruddet er Klassekampens oppslag 30. november. Da kunne lektoren og historikeren Odd Steinvåg fra Volda legge fram solide opplysninger om at store deler av det omstridte Kjesæter-kartoteket fortsatt finnes – i det svenske riksarkivet i Stockholm. Dette var overraskende, for norske historikere har gått ut fra at dette, viktige kartoteket ble brent eller makulert på annen måte i 1948.

Landssvikere

Kartoteket som altså skulle ha gått evig tapt, var ikke vilket som helst arkiv. Det bygde nemlig på rapporter fra norske flyktninger som kom til Sverige under krigen. Deres rapporter inneholdt et vell av opplysninger, ikke minst om norske landssvikere og andre krefter som på en eller annen måte samarbeidet med okkupasjonsmakta, blant dem brakkebaronene.

Men kopien av i alle fall store deler av kartoteket finnes altså fortsatt.

Allerede i 1987

Nå viser det seg at Ulateig al-

– Da jeg oppsøkte det svenske Riksarkivet i 1987 sa avdelingsarkivaren en dag at det ville være enklest for meg å gå til Kjesæter-kartoteket for å finne det jeg var på jakt etter, forteller Ulateig.

– Jeg innvendte at dette arkivet var jo brent. Men det fantes altså. Kopi var gitt til Sosialstyrelsen, og siden til Riksarkivet.

– Like etterpå sa jeg til historikeren Ole Kristian Grimnes – som jo har arbeidet så mye med spørsmålet om norske flyktninger i Sverige under krigen – at jeg trodde jeg hadde funnet Kjesæter-kartoteket, og ga ham mange opplysninger. Jeg sa det samme til enkelte andre historikere, forteller Ulateig.

– Jeg gikk den gangen ut fra at de ville reise bort til Stockholm og undersøke et så enestående kildemateriale. Det var først da jeg så Klassekampens oppslag at jeg skjønnte at de – utrolig nok – ikke hadde gjort det. Det var altså Steinvåg fra Volda som måtte gjøre det.

Grundige?

– Jeg må si jeg ble sjokkert. For her dreier det seg om etablerte historikere som legger stor vekt på kildene, mens vi som kalles dokumentarforfattere eller journalister blir sett ned på fordi vi ikke er grundige nok. Men mitt inntrykk er at forholdet ofte er snarere tvert om. Enkelte etablerte historikere ser faktisk ikke ut til å anstrenge seg særlig for å sjekke helt grunnleggende kilder, trass i at de har fått informasjonen om disse kildene midt opp i fanget, sier Egil Ulateig.